

Sivistysvaliokunnalle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 43/2022 vp) ja hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä (HE 313/2022 vp)

Sivistysvaliokunnan esittämän asiantuntijakuulemispyynnön mukaisesti Medialiitto tarkentaa aikaisempaa lausuntoaan (17.5.2022) ja esittää lisähuomioinaan hallitusten esitysten kokonaisuuteen seuraavaa:

Pääviestit

- **Opetuksen havainnollistamista koskeva poikkeus** tulee säilyttää alkuperäisen hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) mukaisena.

Täydennetystä hallituksen esityksestä (HE 313/2022 vp) tulee jättää **opetuksen havainnollistamista koskevaan 14 a §:n rajoitussäännökseen** tehdyt poistot toteuttamatta. Poistot johtavat epätasapainoon perusoikeuksien välillä heikentäen perusteettomasti kustantajien ja tekijöiden omaisuudensuojaa suhteessa kansalaisten sivistyksellisen perusoikeuden toteutumiseen. Uuden pakkolisenssin soveltamisalaa ei tule laajentaa koulutusmarkkinoille suunnattuihin teoksiin eikä nuotteihin eikä poistaa korvausoikeutta tekijöiltä pakkolisenssiin perustuvasta käytöstä. Alkuperäiseen hallituksen esitykseen sisältynyt 14 a §:n mukainen sopimuslisenssijärjestelmän täydentäminen opetuksen havainnollistamista koskevalla pakkolisenssillä (14 a §) niiltä osin, kun suora sopiminen tai sopimuslisenssi eivät kata käyttäjien tarpeita, on onnistunut ja myös perusoikeuksien kannalta tasapainoinen ratkaisu.

Säännösehdotus (HE 43/2022 vp) vakiintuneen sopimuslisenssijärjestelmän toimivuuden tunnustamisesta teosten käyttöoikeuksien hankkimiseen **opetuksessa ja tieteessä (14 §) on** Medialiiton näkemykseen mukaan tasapainoinen, onnistunut ja kannatettava.

- **Televisiojakelumarkkinaa koskevia säännöksiä** tulee korjata verkkolähetysdirektiivin sallimalla tavalla niin että, ne turvaavat televisiokanavien jakelun nykytilan jatkumisen Suomessa.

Verkkolähetysdirektiivin kansallisessa täytäntöönpanon ongelmat ovat edelleen ratkaisematta. Väärin implementoituna säännökset voivat johtaa siihen, että televisiojako päättyy kokonaan kaapeliverkoissa, taloyhtiöissä sekä muissa yhteisantennijärjestelmissä. **Edelleen lähettämisen säännöstä (25 h §) on selkiytettävä ja suoran sopimisen (25 m §) ensisijaisuus turvattava** riippumatta siitä, onko kysymys alkuperäisestä lähettamisestä, edelleen lähettamisestä tai suoran siirron menetelmällä toteutettavasta yleisön saataville saattamisesta. Näin voidaan vähentää oikeudellista epävarmuutta televisiojakelumarkkinalla ja turvata investoinnit myös jatkossa kotimaisten av-sisältöjen tuotantoihin.

- Tekijöiden ja käyttäjien välisiä sopimussuhteita koskevan **asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen säännösehdotuksessa (28 a §) ja perusteluissa** tulee ottaa huomioon, että EU:n perustamissopimusten kilpailuoikeussäännökset ovat ensisijaisia suhteessa nyt implementoitavaan direktiiviin ja ettei tekijäoikeuslailla voida syrjäyttää kilpailulain säännöksiä.

Ilman kilpailulainsäädännöllistä tarkastelua ja markkinavaikutusten perusteellista arviointia kollektiivisen sopimisen mahdollisuutta sopimusmekanismina ei tule mainita säännösehdotuksessa tai lain valmisteluteksteissä. Korvauksesta sopimisessa tulee noudattaa paitsi direktiivin vaatimuksia myös voimassa olevaa kilpailuoikeutta.

Säännösehdotuksia **tekijän oikeudesta selvitykseen teoksen hyödyntämisestä ja oikeudenluovutuksen peruuttamisesta** (30 a ja 30 b §) tulee täydentää. Raportointivelvoitteen ulkopuolelle tulee jättää kertakorvauksella sovittu kertakäyttö sekä tavanomainen lehdistön toiminta ja oppimateriaalituotanto. Peruuttamisoikeuden tulee koskea vain tilanteita, joissa teosta ei ole lainkaan hyödynnetty sekä huomioida eri toimialojen erityispiirteet ja käytännöt.

- Muilta osin Medialiiton näkemykset vastaavat aikaisemman lausunnon (17.5.2022) sisältöä.

Lehtikustantajan suojan, kaupallisen tiedonlouhinnan, verkkosisällönjakopalveluita käsittelevän 6a luvun ja parodiasäännöksen osalta uudistamme sivistysvaliokunnalle 17.5.2022 antamaamme lausuntoon kirjatut viestit todeten, että niissä eri oikeuksien välinen tasapaino toteutuu tasapainoisesti. Ohessa on tiivistetty kyseisiä säännösehdotuksia koskevat viestimme:

- **Lehtikustantajan suoja** tulisi lisätä 6 a luvun 55 m §:ssä listattujen lähioikeuden suojien joukkoon, jotta myös lehtikustantajilla olisi

yksiselitteinen oikeus edellyttää sosiaalisen median yhtiöiltä vastuullista toimintaa ja tarvittaessa puuttua sosiaalisen median käyttäjien lähipiiriä laajempaan lehtijulkaisujen käyttöön sosiaalisessa mediassa. Muilta osin Medialiitto kannattaa uutta lehtijulkaisun kustantajan suojaavaa säännöstä ja siihen liittyvää sopimuslisenssipykälää perusteluineen.

- Verkkolehden tulisi voida kieltää teosten kappaleen valmistaminen **kaupallista tiedonlouhintaa** varten kirjaamalla kieltö lehden käyttöehtoihin, koska sisältöpalvelun digitaaliset käyttöehdot ovat viimeistään lähitulevaisuudessa koneluettavissa tekoälyn avulla. Esitystä tulisi tarkentaa mietinnössä tältä osin.
- **Verkkosisällönjakopalveluja käsittelevän 6a luvun 55 j § oikeudesta kohtuulliseen korvaukseen** tulisi poistaa esityksestä tarpeettomana. Yleisesti ottaen Medialiitto kannattaa 6 a lukua, joka on tasapainoinen ja linjassa DSM-direktiivin kanssa.
- **Parodiapykälän** (23 a §) tavoitteita tulisi avata valiokunnan mietinnössä tekijänoikeusjärjestelmän yleisen hyväksyttävyyden turvaamiseksi. Pykälän linjaama raja teosten sallitun ja kielletyn käytön välillä koskettaa verkkoympäristössä paitsi luovan alan ammattilaisia myös yhä useampaa kuluttajaa sekä sosiaalisen median palveluita elinkeinonsa harjoittamiseen käyttäviä yksityisyrittäjiä. Parodiapykälän selventäminen on tärkeää siksi, että pykälän sallimalla käytöllä voi tapauskohtaisesti myös olla huomattavaa taloudellista merkitystä. Ilman rajoituksia voi uusi 23 a § haitata kohtuuttomasti tekijän oikeutettuja etuja, Bernin sopimuksen vastaisesti.

Säännöskohtaiset huomiot

Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen (14 a §)

Medialiitto kiinnittää huomioita siihen, ettei perustusvaliokunta (PeVL 58/2022 vp) edellyttänyt ehdotonta pykälämuutosta vaan ainoastaan tarkastelemaan esitystä siltä kannalta, miten siinä otetaan kansallisen liikkumavaran puitteissa huomioon eri perusoikeudet. Näin ollen esityksen täydennykseksi olisi riittänyt sivistyksellisten oikeuksien tarkempi kirjaaminen hallituksen esityksen perusteluihin. Nyt 14 a §:ään esitettävillä poistoilla heikennetään eri perusoikeuksien välistä tasapainoa omaisuudensuojan vahingoksi jäljempänä kuvatulla tavalla.

Alkuperäiseen hallituksen esitykseen (HE 43/2022 vp) sisältyvä opetuksen havainnollistamista koskeva rajoitussäännös toteutetaan esityksessä DSM-direktiivin hengen ja vaatimusten mukaisesti. 14 a §:n pakkolisenssi paikkaa sen nykylaisäädännössä olleen katvealueen, johon suora lisensiointi tai sopimuslisenssi

eivät ole yltäneet ja kattaa tilanteet, joissa opettajalle ei ole tarjolla laillista käyttö lupaa tarpeeseensa opetuksen havainnollistamiseksi.

Ministeriö perustelee hallituksen esityksen täydennykseen tekemiä poistoja direktiivin kansallisen liikkumavaran käytöllä, joka mahdollistaa sivistyksellisten oikeuksien vahvistamisen.

Medialiitto katsoo, että alkuperäisessä hallituksen esityksessä toteutuu jo perustusvaliokunnan edellyttämä kansallisen liikkumavaran puitteissa toteutettu sivistyksellisten oikeuksien huomioiminen ja esitys on tasapainossa toisen perusoikeuden, tekijöiden perustusoikeudellisen omaisuuden suojan kanssa.

Täydennytyssä hallituksen esityksessä (HE 313/2022 vp) esitetään 1 momentin viimeinen virke koulutusmateriaalien ja nuottien jättämisestä pakkolisenssin soveltamisalan ulkopuolelle poistettavaksi ja perustellaan sitä opetukseen liittyvien sivistyksellisten oikeuksien vahvistamisella (opetuksen vapauden vahvistamisella).

Tämä 14 a § 1 momentin viimeisen virkkeen poistaminen tarkoittaisi, että kouluissa voisi tämän pykälän nojalla käyttää ”opetukseen havainnollistamiseen” oppimateriaalikustantajien varta vasten opetuskäyttöön valmistamia kirjoja ja muita oppimateriaaleja sopimatta siitä kustantajan kanssa. Kysymyksessä ovat oppimateriaalikustantajien liiketoiminnan tuottamat keskeiset aineistot. Täydentävän hallituksen esityksen mahdollistama ”pakko-otto” on kohtuuton, ja omiaan luomaan epätasapainon perusoikeuksien välille. Oppimateriaalikustantajien tekijänoikeuksia ja omaisuuden suoja ei saa heikentää niiden ensisijaisella ja ainoalla markkinalla.

Medialiitto kannattaa, että säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle on suljettu nuotit ja koulutusmarkkinoille tarkoitetut teokset. Näiden teostyyppien markkinat ovat hyvin alttiita häiriötekijöille, joita ajatus ilmaiseksi käytettävästä aineistosta on omiaan pahentamaan. Muutos puuttuisi perustuslailliseen kustantajan omaisuuden suojaan. Esitys on erityisen vahingollinen, sillä se kohdistuu oppimateriaalikustantajien ensisijaiseen ja ainoaan markkinaan.

Säännösehdotuksen 2 momentin sisältyneen korvausoikeuden poistaminen tarkoittaisi teosten käyttämistä ”opetuksen havainnollistamiseen” ilman että niistä tarvitsisi korvata kustantajille mitään. Direktiivi ei edellytä korvausoikeutta mutta se on mahdollista kansallisen liikkumavaran puitteissa. Ministeriön perusteluiden mukaan korvausoikeuden poistaminen 14 a §:n mukaisesta käytöstä siirtäisi perusoikeuksien tasapainoa edelleen sivistyksellisten oikeuksien suuntaan perustuslakivaliokunnan toiveen mukaisesti. Pakkolisenssi ilman tekijöiden korvausoikeutta on merkittävä heikennys tekijöiden asemaan ja vastoin DSM direktiivin tarkoitusta tekijän aseman vahvistamisesta.

Radio- ja tv-lähetysten edelleen lähettäminen ja suora siirto (25 h § ja 25 m §)

Yleistä

Verkkolähetysdirektiivin kansallisessa täytäntöönpanon ongelmat ovat edelleen ratkaisematta. Nykyisessä muodossa edelleen lähettämisen käsite ja säännös (25 h §) laajenisi alkuperäisen lähettämisen (25 f §) päälle, jolloin alkuperäistä lähettämistä ei voisi enää tehdä kaapeliverkoissa, taloyhtiöissä eikä muissa yhteisantennijärjestelmissä. Tämä muutos koskisi yli 70 % väestöstä, joilta loppuisi nykyinen tv-jakelu.

Verkkolähetysdirektiivissä edelleen lähettämistä säännellään rajat ylittävänä toimintana, jonka Euroopan Unionin tuomioistuin on myös vahvistanut ratkaisussaan. Verkkolähetysdirektiivin implementointi ei edellytä sääntelyn ulottamista ei-rajat ylittävään toimintaan eikä muuttamaan vapaasti vastaanotettavien kotimaisten kanavien jakelua tekijänoikeussääntelyssä nykyisestä vaan mahdollistaa televisiokanavien jakelun nykytilan säilymisen entisellään. Ministeriö ei ole tehnyt vaikutusarviointia hallitukseen esitykseen sisältyvää televisiojakelumarkkinan muutosehdotusta valmistellessaan.

Ministeriö ei ole myöskään puuttunut asiaan mitenkään hallituksen esityksen täydennyksen (313/2022 vp) valmisteluvaiheessa, vaikka täydentävästä esityksestä järjestetyssä Teams -kuulemistilaisuudessa (24.11.2022) verkkolähetysdirektiiviin vaadittiin tehtäväksi muutoksia lukuisissa puheenvuoroissa. Ministeriö on perustellut puuttumattomuuttaan sillä, että direktiivin kansallinen voimaansaattaminen on merkittävästi määräajasta (7.6.2021) myöhässä, komissio on jo aloittanut seuraamustoimenpiteet Suomea vastaan ja koska täydentävä esitys ei koskenut verkkolähetysdirektiiviä, ministeriö esittää vain välttämättömät muutokset DSM-direktiiviin säännöksiä koskevaan hallituksen esityksen osaan sen mukaisesti kuin perustuslakivaliokunnan lausunnossa on edellytetty. Ministeriö ilmoitti, että muut alkuperäiseen hallituksen esitykseen liittyvät muutostarpeet huomioidaan erikseen eduskunnassa.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 58/2022 vp) kritisoi kyllä lausunnossaan hallituksen esityksen valmistelua ja konsultin käyttämistä. Valiokunnan mukaan tekijänoikeuslainsäädäntöön kohdistuu myös edelleen erityisiä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia, mikä tulisi ottaa huomioon sääntelyä valmisteltaessa. Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus ei ole omiaan lisäämään sääntelyn selkeyttä ja ymmärrettävyyttä.

Talousvaliokunnan lausunnon (TaVL 43/2022 vp) mukaan tekijänoikeuslainsäädännön tulee olla lähtökohdiltaan mahdollistavaa ja teknologianeutraalia. Talousvaliokunta katsoo, ettei sääntelyssä tule rajoittaa sopimusvapautta siltä osin kuin se ei ole välttämätöntä todeten, että esimerkiksi verkkolähetysdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvissä säännöksissä kollektiivihallinnoinnin tulee olla ainoastaan täydentävä

lissensiointimuoto tilanteissa, joissa direktiivi mahdollistaa suoran sopimisen eri osapuolten välillä.

Oikeuskansleri on myös ratkaisussaan (5.1.2022, OKV/574/10/2022) pitänyt konsultin käyttämistä ministeriön hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa ongelmallisena. Oikeuskansleri on viitannut esittämässään ratkaisussa talousvaliokunnan lausuntoon, jonka mukaan lausunnonantajissa on herättänyt hämmennystä se, että syksyllä 2021 lausunnoilla ollut esitysluonnos on osittain ollut sisällöltään hyvin erilainen kuin nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys. Oikeuskansleri on esittänyt huolensa siihen, tekijänoikeuslain säännös (25 h §) olisi muuttunut sisällöltään konsultin Kopioston ja Telian väliseen oikeudenkäyntiin antamansa asiantuntijalausunnon suuntaan ja todennut että lainvalmistelun riippumattomuuden ja objektiivisuuden turvaaminen on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa esiintyy huomattavia intressien ristiriitoja.

Yllä olevat asian eduskuntakäsittelyvaiheessa tai sen aikana esille tuodut seikat ja päätelmät huomioiden Medialiitto katsoo, että verkkolähetysdirektiivi (EU) 2019/789 tulee saattaa kansallisesti voimaan niin, että televisiotoimintaa koskevat säännökset vastaavat direktiivin ja esitykseenkin kirjattua tavoitetta, ettei nykyistä toimivaa kotimaista televisiojakelumarkkinaa ole ollut tarkoitus sääntelyllä muuttaa. Jotta tämä tavoite myös toteutuisi, tulee säännösehdotukset ja perustelutekstit edelleen lähettämisestä (25 h §) ja suorasta siirrosta (25 m §) muuttaa verkkolähetysdirektiivin sallimalla tavalla niin, että ne turvaavat televisiokanavien jakelun nykytilan jatkumisen Suomessa.

Mikäli nykykäytäntöön olisi ollut tarkoitus tehdä Suomessa muutoksia direktiivin voimaansaattamisen yhteydessä, se olisi edellyttänyt lainvalmistelussa huolellisen vaikutusarvioinnin toteuttamista.

Medialiitto uudistaa 17.5. lausunnossaan valiokunnalle esittämät tarkennukset hallituksen esitykseen, jolla varmistetaan nykytilanteen säilyminen kotimaisessa televisiojakelussa luoden kaikille osapuolille oikeusvarmuutta ja turvaten investointien jatkuminen kotimaisiin av-sisältöihin. Nyt hallituksen esitys ei oikeusvarmuutta luo, vaan päinvastoin jättää epäselväksi sen mitä on alkuperäinen ja mitä on edelleen lähettäminen.

Edelleen lähettäminen (25 h §)

Tekijänoikeuslain edelleen lähettämistä koskevaan säännökseen 25 h § tulisi lisätä uusi viides momentti:

”Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta 25 f §:n mukaiseen lähettämiseen eli kun lähetys tapahtuu lähettäjäyriytyksen toimesta tai valvonnassa ja vastuulla millä tahansa teknologialla samanaikaisesti ja muuttumattomana. Edellä 1 momentissa tarkoitettuna edelleen lähettämisenä ei pidetä ohjelmasignaalin

jakelijan lähettäjäyrittäjälle tarjoamaa teknistä tapaa lähettäjäyrittäjien lähetyksen vastaanoton varmistamiseksi tai parantamiseksi.”

Tekijänoikeuslain 25 h §:ään tulee lisätä uusi 5 momentti, jossa selvennettäisiin verkkolähetyksidirektiivin 20 johdantokappaleen mukaisesti, että edelleen lähettämisenä ei pidetä ohjelmasignaalin jakelijan lähettäjäyrittäjälle tarjoamaa teknistä tapaa lähettäjäyrittäjien lähetyksen vastaanoton varmistamiseksi tai parantamiseksi.

Syksyllä 2021 lausuntokierroksella olleessa hallituksen esitysluonnoksessa alkuperäisen lähettämisen määritelmä oli kirjoitettu auki (25 f § 4 momentti). Eduskunnassa käsittelyssä olevasta esityksestä momentti on poistettu, mikä aiheuttaa sekaannusta ja luo oikeudellista epävarmuutta.

Nyt esityksessä edelleen lähettämällä tarkoitetaan ” alkuperäisen televisio- ja radiolähetyksen lähettämistä yleisön vastaanotettavaksi samanaikaisesti ja muuttumattomana alkuperäisen lähetyksen kanssa muun osapuolen kuin alkuperäisen lähetyksen lähettäjän toimesta”. Direktiivin mukaisesti edelleen lähettämistä voi olla kyse vain silloin, kun suoritetaan ”muun osapuolen kuin sen lähetystoimintaa harjoittavan organisaation toimesta, **jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla** kyseinen alkuperäinen lähetys tehtiin”. Sen mukaan signaalien jakelijat eivät osallistu yleisölle välittämiseen, jos ne ainoastaan tarjoavat lähetystoimintaa harjoittavalle televisioyhtiölle EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetun **”teknisen tavan” kyseisen lähetyksen vastaanoton varmistamiseksi tai parantamiseksi**. Direktiivissä myös yksi edelleen lähettämisen määritelmän kriteeri on **”toisesta jäsenvaltiosta tuleva lähetys”**. Nämä edellä mainitut direktiiviin sisältyvät kirjaukset on jätetty esityksestä kokonaan pois.

Suomessa mikään lähettäjäyrittäjä ei omista omaa jakeluverkkoa vaan alkuperäinen lähettäminen antenni- ja kaapeliverkossa tapahtuu muun osapuolen kuin alkuperäisen lähettäjän toimesta. Jos lähettäjäyrittäjä on jo hankkinut oikeudet eri jakeluteille Suomessa, kaikki sen toimesta tai lukuun tapahtuva lähettäminen on alkuperäistä lähettämistä eikä edelleen lähettämistä riippumatta käytetystä teknologiasta ja siitä, käyttääkö lähettäjäyrittäjä kanaviensa välittämiseen alihankkijoita.

Toki säännösethdotuksen mukaista edelleen lähettämistä voi tapahtua ulkomaisten kanavien edelleen lähettämässä Suomessa silloin kun ohjelmistolle ei ole erikseen hankittu oikeuksia Suomeen. Sama koskee kotimaisia televisiokanavia, jos kyse on toiminnasta, jossa muu kuin lähettäjäyrittäjä itse lähettää tv-ohjelmia sellaiselle yleisölle, jolle lähettäjäyhtiö ei ole lähetystä tarkoittanut ja jota varten oikeuksia ei ole alun perin hankittu.

Suora siirto (25 m §)

Esitykseen sisältyvään 25 m §:ään tulisi valiokuntakäsittelyssä lisätä 2 momentti, joka vastaa 25 h §:n 2 momenttia edelleen lähettämisen osalta:

”1 momenttia ei sovelleta teoksen lähettämiseen suoran siirron menetelmällä, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen lähettämiseen suoran siirron menetelmällä sille lähettäjäyrittäjälle, jonka lähetystä lähettäminen suoran siirron menetelmällä koskee.”

Suora sopiminen tulee olla mahdollista ja ensisijaista sopimuslisenssiin nähden myös suoran siirron menetelmällä. Direktiiviin sisältyy uutena käsitteenä suoran siirron menetelmä (ns. direct injection).

Se, mitä suoran siirron menetelmällä tarkoitetaan, jää esityksen perusteluissa epäselväksi. Riskinä on, että se sekoittuu tekniseen signaalin siirtoon televisioyhtiöltä jakelijalle alkuperäisen lähettämisen tapauksessa. On tärkeä ymmärtää, että Suomessa käytössä oleva malli, jossa lähettäjäyrittäjä hankkii oikeudet ja käyttää kanaviensa jakelussa alihankkijaa, **ei ole 25 m §:n mukaista suoraa siirtoa**. Suomessa ei ole tällä hetkellä suoran siirron menetelmään perustuvaa liiketoimintaa.

Oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen (28 a §)

Esityksessä (43/2022 vp) ehdotetaan uutta 28 a §:ää, jossa säädettäisiin DSM-direktiiviin perustuen tekijän oikeudesta asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen tämän luovuttaessa yksinoikeuden tai yksinomaisen käyttöluvan teoksen hyödyntämiseen.

Medialiitto katsoo, että säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin sisältyy voimassa olevan kilpailuoikeuden vastainen kirjaus. Sen mukaan sopimuksen osapuolet voisivat tarkastella myös sellaisia kollektiivisia sopimuksia, joissa on määräyksiä korvauksen tasoista. Medialiitto on yhdessä Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunnan kanssa tuonut EU:n kilpailuoikeuden ensisijaisuuden esille suhteessa tekijänoikeusdirektiiveihin.

Syksyllä lausunnolla olleeseen esitysluonnokseen sisältyi tältä osin selkeä kirjaus: *”Kun on kysymys yritysten ja yksityisten elinkeinon harjoittajien välisistä kollektiivisista sopimuksista, esimerkiksi palkkioita määrittävistä puitesopimuksista, voivat tällaiset sopimukset olla kilpailuoikeuden vastaisia. Tekijänoikeuslain säännöksillä ei ole mahdollista vahvistaa käytäntöjä, jotka olisivat kilpailuoikeuden vastaisia. Sopimuksen osapuolet eivät voi näin ollen kilpailuoikeuden vastaisesti tarkastella kollektiivisia sopimuksia, joissa on määräyksiä korvauksen tasoista.”*

Tekijäfoorumi on 31.10.2022 lisälausunnossaan sivistysvaliokunnalle esittänyt, että kollektiivinen sopiminen tulee mainita tekijänoikeuslain tulevassa 28 a §:ssä tapana määrittää asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus. Heidän esityksensä perustuu Euroopan komission 29.9.2022 antamaan tiedonantoon suuntaviivoista (2022/C 374/02), joiden mukaan komissio ei puutu yksinyrittäjien tietyissä olosuhteissa kollektiivisesti neuvottelemiin sopimuksiin kartelleina. Tekijäfoorumi pitää ehdottoman tarpeellisena,

että kollektiivinen sopiminen tunnustetaan lain valmistelutekstien ohella myös lain tasolla tekijöiden ja taiteilijoiden neuvotteluasemaa parantavana mekanismina.

Medialiitto katsoo, että ennen kuin kollektiivisesta sopimisesta voidaan kirjata mitään lakiin tai perusteluteksteihin, sitä tulee edeltää perusteellinen vaikutusarviointi laillisen kollektiivisen sopimisen edellytyksistä voimassa olevassa kilpailuoikeudessa. Tämä arviointi on ministeriössä hallituksen esitysluonnoksen jatkovalmisteluvaiheessa sivuutettu kokonaan eikä em. komission julkaisema tiedonanto poista tarvetta vaikutusarvioinnin tekemiselle, vaan ennemminkin edellyttää sen tekemistä Kilpailu- ja kuluttajaviraston tulkinnan mukaan. Komission tiedonanto ei ohita etusijajärjestyksessä kilpailuoikeutta eikä johda kilpailulain muuttamiseen.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Riikka Tähtivuori
johtaja, elinkeinopolitiikka

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.